„Przekształcamy nasz świat …”- ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju

We wrześniu 2015 roku Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych przyjęło rezolucję, zatytułowaną: **„Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”.** W niniejszym artykule staramy się przybliżyć zarówno cele zrównoważonego rozwoju, sformułowane w tej Agendzie, jak i podejście do ich realizacji.

W preambule przyjętej rezolucji czytamy:

„Niniejsza Agenda jest planem działań na rzecz ludzi, naszej planety i dobrobytu. … Niniejsza Agenda będzie wdrażana przez wszystkie kraje i wszystkich interesariuszy poprzez działania w ramach współpracy partnerskiej. Jesteśmy zdeterminowani uwolnić ludzkość od plagi ubóstwa i chcemy uzdrowić oraz zabezpieczyć naszą planetę. Jesteśmy zdecydowani na podjęcie śmiałych kroków ukierunkowanych na zmiany, które są pilnie potrzebne, aby skierować świat na ścieżkę zrównoważonego i trwałego rozwoju. Wyruszając w tę zbiorową podróż zobowiązujemy się, że nikt nie zostanie w niej pominięty.”

Jednocześnie przyjęto 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju, które „obrazowały skalę i ambitny charakter tej nowej, powszechnej Agendy”. Agenda mówiła także o tym, że „….. założeniem Celów Zrównoważonego Rozwoju i powiązanych z nimi zadań jest przestrzeganie praw człowieka w odniesieniu do wszystkich ludzi oraz osiągnięcie równości płci i wzmocnienie pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt. Cele Zrównoważonego Rozwoju i powiązane z nimi zadania są współzależne i niepodzielne oraz zapewniają równowagę pomiędzy trzema aspektami zrównoważonego rozwoju: gospodarczym, społecznym i środowiskowym.” Cele te zobrazowano na poniższym rysunku.

Źródło: https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs

A oto co za każdym z nich się kryje:

1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie.
2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo.
3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt.
4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie.
5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt.
6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi.
7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie.
8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi.
9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone

uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność.
10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami.
11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu.
12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji.
13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom.
14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony.
15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymywać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.
16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu.
17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Pierwsze wrażenia…

Kiedy dokładniej analizujemy sformułowania poszczególnych celów, przychodzą nam na myśl następujące wnioski:

- Niezwykle duży zasięg, wielodyscyplinarność i złożoność zagadnień, które muszą być analizowane i rozwiązywane w procesie realizacji 17 celów. Należy również zwrócić uwagę na powiązania pomiędzy celami, z których wynika konieczność realizowania zadań, które – mieszcząc się w zakresie jednego z celów – mają ścisłe powiązania również z zadaniami innych celów.
- Większość celów zrównoważonego rozwoju dotyka problemów środowiska – albo bezpośrednio (kiedy mówi się o ochronie wód i ekosystemów, czy o zapobieganiu procesom

degradacji), albo pośrednio (kiedy zagadnienia dotyczące ochrony, czy gospodarowania zasobami środowiska występują „w tle” takich problemów, jak niedożywienie, zapobieganie głodowi, konieczność zapewnienia wszystkim ludziom dostępu do wody).

- Generalnie we wszystkich sformułowaniach celów mówi się także o równości, o konieczności zapewnienia równego dostępu, równego bezpieczeństwa, równych szans w zakresie edukacji itp. To wszystko oznacza, że – z jednej strony wszyscy musimy być świadomi tego, że ONZ nałożyła na nas bardzo poważne obowiązki w zakresie zrównoważonego rozwoju, a z drugiej strony musimy sobie zdawać sprawę ze znaczenia tego, do czego zostaliśmy zobowiązani.
- Patrząc z naszego, GIS-owego podwórka, widać, że realizacja niemalże każdego z tych celów aż woła o wykorzystanie GIS-u.To, że podstawowym celem zrównoważonego rozwoju jest ograniczenie ubóstwa na świecie nie oznacza, że natychmiast można oczekiwać wyeliminowania głodu, nakarmienia głodujących, czy dostarczenia wody pitnej tam, gdzie jej brakuje. Nie oznacza to również tego, że należy zabrać bogatym i rozdać biednym, którzy dzięki temu mogliby natychmiast stać się bogatsi. **W zrównoważonym rozwoju chodzi o zapoczątkowanie i kontynuowanie procesu, który doprowadzi do osiągnięcia sformułowanych celów, a następnie pozwoli ustabilizować i utrzymać sytuację powstałą w wyniku realizacji tych celów.** Jednocześnie przez cały czas należy również pamiętać o tym, że jedną z podstawowych przesłanek zrównoważonego rozwoju jest to, aby w czasie wdrażania jego idei nie niszczyć tego, czym dysponujemy, a także, aby czyniąc dobrze jednym, nie pogarszać sytuacji innym. Ponadto cały czas należy pamiętać o tym, że powinniśmy rozwijać naszą planetę tak, abyśmy mogli spokojnie myśleć o przyszłości na niej dla naszych dzieci, wnuków i kolejnych pokoleń.

Jak to ma być realizowane?

Aby przybliżyć planowane podejście do realizacji celów Agendy należy zwrócić uwagę na fragment opisu udostępnionego przez Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie – Jak zostanie wdrożona nowa agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju?

„Implementacja i sukces będzie zależał od krajowych strategii, planów i programów dotyczących zrównoważonego rozwoju. To państwa będą decydować o ich realizacji. Cele Zrównoważonego Rozwoju są drogowskazem dla państw, które muszą dostosować plany do swoich globalnych zobowiązań. Krajowe strategie zrównoważonego rozwoju i ich realizacja będą wymagały mobilizacji odpowiednich ilości środków przewidzianych w strategiach finansowych.

Realizacja 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i 169 zadań nowej agendy, będzie monitorowana i analizowana za pomocą zestawu globalnych wskaźników. Globalne wskaźniki zostaną opracowane przez Międzyagendową i Ekspercką Grupę ds. Wskaźników Zrównoważonych Celów Rozwoju (Inter-Agency and Expert Group on SDG Indicators), a następnie zaakceptowane przez Komisję Statystyczną ONZ (UN Statistical Commission) w terminie do marca 2016 r. Rządy państw również opracują swoje własne wskaźniki umożliwiające monitorowanie postępu w realizowaniu Celów Zrównoważonego Rozwoju i zadań z nimi związanych.

Co roku Polityczne Forum Wysokiego Szczebla w Sprawie Zrównoważonego Rozwoju (High Level Political Forum on Sustainable Development) dokona przeglądu postępu i podsumuje osiągnięcia. Zostaną one ogłoszone w raporcie SDG Progress Report, przygotowywanym przez Sekretarza Generalnego ONZ. Środki na realizację Celów Zrównoważonego Rozwoju będą monitorowane i poddane przeglądowi, zgodnie z postanowieniami Agendy Działań z Addis Abeby – dokumentu końcowego Konferencji Finansowania Rozwoju. Umożliwi to sprawdzenie czy środki finansowe na realizację nowej agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju są efektywnie mobilizowane.

Mechanizm dotyczący technologii (Technology Facilitation Mechanism), który zostanie ogłoszony na wrześniowym Szczycie Zrównoważonym Rozwoju, zajmie się potrzebami technologicznymi państw rozwijających się oraz możliwościami zaspokojenia tych potrzeb, by budować potencjał kraju. Dostrzegając znaczącą rolę współpracy technologicznej dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, państwa zgodziły się na utworzenie takiego mechanizmu podczas Konferencji Finansowania Rozwoju.”

A w praktyce?

W procesie realizacji projektów należy mieć na uwadze niezwykłą złożoność analizowanych zagadnień, duże powierzchnie analizowanych obszarów, a także lokalną, regionalną, krajową lub globalną skalę oddziaływania podejmowanych działań. Jednak, podobnie, jak w przypadku realizacji innych projektów, również i te projekty należy realizować w czterech podstawowych etapach.

Etap 1. Wszechstronne analizy obecnej sytuacji – w zależności od celu zrównoważonego rozwoju, w ramach tego etapu należy przeanalizować określone miejsca, obszary, zjawiska i zagadnienia pod kątem aktualnego spełniania przez nie celów, określić te z nich, które nie wymagają natychmiastowych działań naprawczych, a także te, co do których takie działania należy podjąć. **W procesie wykonywania analiz w ramach tego etapu ważną rolę powinien pełnić GIS, jako narzędzie pozwalające gromadzić, integrować, wszechstronnie analizować dane i prezentować wyniki analiz.**

Etap 2. Określenie działań dla osiągnięcia celów – w ramach tego etapu, na podstawie wyników analiz przeprowadzonych w etapie 1, należy określić, jakie przedsięwzięcia należy podjąć w określonych miejscach, jakie zmiany należy wprowadzić, a także – **korzystając z wielowariantowych analiz GIS – prognozować efekty zamierzonych działań.**

Etap 3. Realizacja przedsięwzięć – realizowanie przedsięwzięć

określonych w wyniku realizacji etapu 2 powinno następować na kilku płaszczyznach: prawnej, ekonomicznej, politycznej i organizacyjnej. Rządy państw członkowskich powinny wprowadzić odpowiednie zapisy w prawodawstwie krajowym, które będą zobowiązywały te kraje do dążenia do osiągania omawianych celów. Zgodnie z tymi zobowiązaniami państwa muszą podejmować wysiłki w celu zdobycia środków niezbędnych na realizację potrzebnych działań, a także wykorzystywać odpowiednie narzędzia do przekonywania zarówno decydentów, jak i społeczeństw do idei zrównoważonego rozwoju. W poszczególnych krajach agencje rządowe muszą współpracować z organizacjami pozarządowymi przy realizacji projektów. **Na tym etapie systemy GIS mogą szeroko wspomagać realizowane działania, poczynając od gromadzenia i integrowania danych, poprzez wspieranie wykonania i analizowanie poszczególnych faz projektów, po wizualizację wyników analiz i całych projektów i ich prezentację.**

Etap 4. Monitorowanie efektów działań – etap ten obejmuje śledzenie, w jaki sposób zrealizowane działania wpływają na zmianę sytuacji, pozwala ocenić, czy w wyniku podejmowanych wysiłków i prac osiągnięto oczekiwane rezultaty, a także określić istniejące słabe punkty, wymagające odpowiednich korekt. **Systemy GIS w tym przypadku wykorzystywane są do analizowania i porównywania ze sobą sytuacji przed i po zrealizowaniu projektów.** Określane są ewentualne obszary wymagające zmian i skorygowania podejścia.

Jak widać, również w przypadku tak złożonych projektów, jak realizacja celów zrównoważonego rozwoju, kolejny raz potwierdza się rola GIS, jako niezastąpionego narzędzia do ich realizacji.